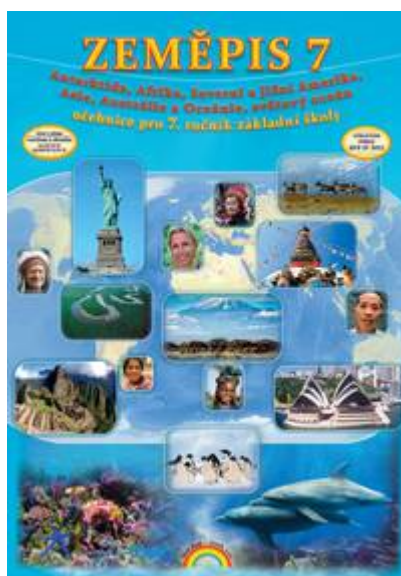

**K VYBRANÝM CVIČENÍ
Z UČEBNICE
ZEMĚPIS 7 (77-45)
3. VYDÁNÍ**

Nakladatelství Nová škola – DUHA

www.novaskoladuha.cz

Strana 9

1. Pro miliardy lidí je hlavním zdrojem potravy a dalším milionům poskytuje obživu. Významné ekonomické obory, jako jsou cestovní ruch nebo obchod, jsou přímo závislé na zdraví oceánů. A oceány jsou i hlavním regulátorem podnebí na Zemi. Dodávají nám polovinu kyslíku, který dýcháme, a pohlcují třetinu oxidu uhličitého, který lidstvo vyprodukuje.

2. Voda proudí a mísí se po celém světě. Znečištění na jednom místě se tak může projevit i v jiných oblastech.

Strana 10

1. Častá sopečná činnost a zemětřesení jsou důsledkem deskové tektoniky (pohybů litosférických desek), zejména v oblastech zlomů litosférických desek.

2. Na jižní polokouli.

3. a) Jižní polokoule je méně znečištěná než severní polokoule.

b) Míra znečištění souvisí například s průmyslovou výrobou, lidským osídlením, větší rozlohou pevniny na severní polokouli, cirkulací atmosféry apod.

4. *Tsunami* lze předpovídat poměrně těžko. Využíváme k tomu například satelitní snímkování, drony nebo seismografy, protože jsou obvykle vytvořené v důsledku zemětřesení, a tedy jsou analyzovány seismické vlny.

V boji s přírodními katastrofami nás mohou napomáhat například vesmírné sondy, které mohou pomoci sledovat dráhy kosmických těles, které by mohly mít kolizní dráhu se Zemí. Dále nám mohou napomáhat například GPS a jiné sledovací systémy, které mohou pomoci zachránit obyvatele z oblastí postižených záplavami či požáry.

5. a) Při pohledu z vesmíru převládají odstíny zejména modré barvy.

b) Ano.

6. Světový oceán je součástí hydrosféry. Veškerá oceánská voda je slaná. Světový oceán dělíme na pět oceánů: Tichý, Atlantský, Indický, Jižní, Severní ledový.

7. Tichý oceán je největší, Severní ledový oceán je nejmenší. Indický oceán je nejteplejší.

8. Voda se v oceánu pohybuje působením větru a mořských proudů. Důsledkem gravitačního působení Měsíce a Slunce je příliv a odliv.

(RU)

Slanost oceánů je vyšší v teplých oblastech s velkým vypařováním a menším přísunem sladké vody. V chladných oblastech se do oceánu dostává hodně sladké vody z tání a srážek, což slanost snižuje.

Strana 11

2. Moře jsou části oceánu, které vnikají do pevniny nebo jsou oddělené od oceánu skupinou ostrovů. Ostrov je část pevniny obklopené ze všech stran vodou. Ostrovy se dělí na pevninské, sopečné, korálové a umělé.

3. Například Mexický záliv nebo Velký australský záliv a Gibraltarský průliv a Drakeův průliv. Záliv je část moře nebo oceánu, která zasahuje do pevniny takovým způsobem, že je ze tří stran

obklopena pevninou. Průliv je úzký pruh oceánu nebo moře mezi pevninami nebo mezi pevninou a ostrovem.

Strana 12

1. Nachází se v Tichém oceánu, při souostroví Mariany.
2. Mariánský příkop – 10 994 m, Mount Everest – 8850 m n. m. Rozdíl mezi oběma je 2144 metrů.
3. USA – 9 867 000 km², ČR – 78 871 km². Spojené státy jsou zhruba 125× větší než Česká republika.
5. Například Vancouver, Los Angeles, Callao, Šanghaj, Hongkong, Singapur, Melbourne...
6. Například Severní ostrov, Jižní Ostrov, Havajské ostrovy, Samoa, Velikonoční ostrov, Galapágy, Nová Guinea, Filipíny, ...
7. Tichý oceán zabírá zhruba 165 milionů km², což je přibližně třetina celkového povrchu Země.
8. Tichý oceán omývá břehy Severní Ameriky, Jižní Ameriky, Asie, Austrálie a Oceánie.

Strana 13

2. Severoamerická deska, Eurasijská deska, Jihoamerická deska, Africká deska.
3. Průliv je úzký pruh oceánu nebo moře mezi pevninami nebo mezi pevninou a ostrovem, který je vytvořen přírodou, zatímco průplav je vytvořen uměle člověkem.
4. Afrika – má málo členité pobřeží; Eurasie – má velmi členité pobřeží; Amerika – má velmi členité pobřeží na severní polokouli a mnohem méně členité pobřeží na jižní polokouli.
5. Například Grónsko, Island, Kanárské ostrovy, Madeira atd.
6. Atlantský oceán je uměle spojen s Tichým oceánem Panamským průplavem a s Indickým oceánem Suezským průplavem.

Strana 14

1. Maledivy jsou ohroženy zvyšováním hladiny světového oceánu v důsledku tání ledovců, hrozí proto, že velká část ostrovů bude zcela zatopena oceánem.
4. Indický oceán hraničí s Atlantským oceánem, Tichým oceánem a Jižním oceánem. Indický oceán omývá břehy Afriky, Asie a Austrálie a Oceánie.
5. V Indickém oceánu se vzhledem k jeho poloze (kolem rovníku) nacházejí převážně teplé mořské proudy. Spolu s částečnou izolovaností oceánu to způsobuje, že voda v Indickém oceánu je v porovnání s ostatními oceány nejteplejší.

Strana 15

1. Tichý oceán, Indický oceán, Atlantský oceán.
2. K důsledkům tání ledovců patří například zmenšení světové zásoby pitné vody nebo zvýšení hladiny světového oceánu.
3. Klimatická změna je souhrnný pojem pro dlouhodobé změny klimatu na Zemi, které jsou v současné době zrychleny lidskou činností.

5. Jižní oceán obklopuje Antarktidu. Na severu je ohraničen rovnoběžkou 60° jižní šířky.
6. Severní ledový oceán se rozkládá kolem severního pólu. Je to nejmenší oceán světa. Omývá břehy Severní Ameriky, Evropy a Asie.
7. Působením teplých větví oceánského Severoatlantského proudu.

Strana 16

2. Robotické ryby se používají k výzkumu, monitorování a technickým pracím pod vodou, protože napodobují pohyb a chování skutečných ryb a dokážou se pohybovat tiše a obratně i v obtížném prostředí.
3. Program slouží k čištění oceánů od plastů a jako prevence před jeho dalším nahromaděním. Používají se stovky metrů dlouhé bariéry, které se pohybují spolu s oceánskými proudy. Systém sesbírá plast, odčerpá na loď a je odvážen k recyklaci. V řekách se používají technologie lodí na solární pohon, které sbírají odpad přímo z hladiny řek dříve než ústí do oceánu. Sesbíraný materiál je vykládán na břeh prostřednictvím kontejnerů a dále recyklován.
4. Mikroplasty se dnes nacházejí již téměř všude, a to včetně potravin, pitné vody, vzduchu a v lidském těle. Lidskému zdraví mohou škodit tak, že vyvolávají zánětlivé reakce nebo vázat na sebe pesticidy či těžké kovy, které pak otravují lidský organismus.

Strana 17

1. Jako první dobyl jižní pól a jako první provedl přelet vzducholodí nad severním pólem. Vzducholod' je létající stroj lehčí než vzduch, který se ve vzduchu vznáší díky tomu, že jeho hlavní nosnou část vyplňuje plyn lehčí než vzduch – nejčastěji helium (dříve i vodík).
2. Předpokládá se, že se jeho letoun v mlze zřítil do Barentsova moře.

1. Zemská osa.

Strana 18

4. Panuje zde polární podnebí, většina území je pokryta největším pevninským ledovcem na světě. Antarktida má nejvyšší průměrnou nadmořskou výšku ze všech světadílů.
5. Smlouva zakazuje těžbu nerostných surovin a nároky na svrchovanost nad jakoukoli její částí.

Strana 19

1. Rusko, USA, Kanada, Norsko, Švédsko, Finsko, Island.
2. Grónsko. Ostrov patří Dánsku.

Strana 20

4. Medvěd lední nemá na souši kromě člověka žádného přirozeného nepřitele. Ohrožen je těžbou, lodní dopravou, lovem, znečištěním životního prostředí, a především změnou klimatu, kdy se zmenšují plochy jeho teritorií a ubývá jejich zdrojů potravy. Populace ledních medvědů můžeme chránit například podporou záchranných programů, snížením uhlíkové stopy a zmenšením dopadů klimatické změny, zamezit nezákonnému lovu nebo omezením těžby nerostných surovin v oblastech, kde populace žijí.

7. Do oblasti Arktidy patří severní části Asie, Evropy a Severní Ameriky. Podnebí v Arktidě je polární, krajinu tvoří polární pustina nebo tundra. Žijí zde například medvěd lední, mrož polární, sob polární nebo liška polární. Arktida je řídce obydlena, původní obyvatelé se nazývají Inuité.

8. Arktida není světadíl, ale oblast kolem severního pólu zahrnující trvale zamrzlou část Severního ledového oceánu a jím omývané pobřeží. Podnebí Antarktidy je chladnější.

(RU)

Dobytí severního pólu.

Strana 22

1. Afriku.

2. Neznali. *Podělujeme je hrstmi soli. Dychtivě ji nabírají s listů do dlaní, mlsně olizují velké krystaly a drobná sůl jim chrupe mezi zuby. Taháme z kapes balíčky cigaret. Nový shluk kolem nás. Nabízíme nejprve náčelníkovi a škrtneme zápalku, abychom mu dali oheň jako prvnímu. Zápalka sice vzbudila rozruch, ale dohořela nepoužita. Náčelník rozlomil cigaretu na dvě poloviny, strčil je i s papírkem do úst, přibral krystalek soli a spokojeně si pomlaskává. Chutná mu. Snědl osolenou cigaretu i s papírkem. Podělujeme ostatní. Nabízíme také peníze, ale nikdo je nepřijímá.*

1. Afrika je zhruba třikrát větší než Evropa.

2. Středozemní moře, Gibraltarský průliv a Suezský průplav.

3. Například rovník, nultý poledník, obratník Raka, obratník Kozoroha atd.

4. Mosambický průliv.

6. Na jižní polokouli, v Atlantském oceánu. Souřadnice ostrova jsou 16° j. š. a 6° z. d.

7. Napoleon Bonaparte (1769-1821).

Strana 24

11. Řeka Kongo ústí do Atlantského oceánu.

12. Nejdelší řekou na světě je Amazonka, jejíž délka je 7062 km. Druhá největší řeka na světě je Nil, jehož délka je 6650 km. Rozdíl mezi oběma řekami je 412 km.

14. Indický oceán, Atlantský oceán. Například nultý poledník, obratník Raka, obratník Kozoroha a rovník.

16. Nil.

17. Ve východní Africe.

Strana 25

1. Nigérie – tropický střídavě vlhký pás, JAR – subtropický pás, Alžírsko – tropický suchý pás, Dem. rep. Kongo – tropický vlhký pás.

3. Afrika leží na sever a na jih od rovníku, takže většina jejího území patří do tropického pásu, a je proto nejteplejší ze všech světadílů. Oblasti tropického vlhkého pásu spolu s Madagaskarem

mají celoročně nejvyšší úhrny srážek. Oblasti tropického suchého pásu mají celoročně nejnižší úhrny srážek.

4. Povrch v oblastech se přes den velmi rychle oteplí, ale zároveň v noci se velmi rychle ochladí, protože suchý povrch krajiny ho nedokáže udržet. Je zde velmi málo oblačnosti, a tedy vodní páry, která by udržela teplo.

Strana 27

6. Desertifikace je rozšiřování oblastí pouští. Děje se tak kvůli lidské činnosti (odlesňování, nadměrná pastva) a v menší míře také kvůli přirozeným přírodním procesům.

7. Například oblasti Sahelu, Madagaskaru nebo v oblasti pouště Kalahari. Mimo Afriku představuje desertifikace problém například v oblasti pouště Gobi (Čína), v Mongolsku, jihozápadní části Austrálie nebo oblasti států Irák a Írán na Arabském poloostrově.

9. Tropické deštné lesy, savany, pouště a polopouště, subtropická krajina.

10. V subtropické krajině žijí například vlci, lišky nebo kozorožci a roste zde například dub korkový nebo cedr. V krajině savan žijí například lvi, hyeny nebo sloni nebo roste zde například baobab nebo akácie. V krajině pouští a polopouští žijí například velbloudi jednohrbí, štíři nebo fenci a rostou zde například fíkovníky a datlovníky. V krajině tropického deštného lesa žijí například šimpanzi, gorily nebo papoušci a rostou zde například orchideje a liány.

Strana 28

1. Asie. Počet obyvatel Afriky je zhruba 1,5 miliardy (k roku 2025), zatímco v Evropě žije zhruba polovina tohoto počtu (asi 745 milionů k roku 2025).

2. V Africe se rodí více dětí, zatímco v Evropě se lidé dožívají vyššího věku. V Africe se rodí více dětí například kvůli náboženským a kulturním tradicím, dále kvůli absenci osvěty či antikoncepce. V Evropě se lidé dožívají vyššího věku, protože je zde například kvalitnější a modernější zdravotní péče.

6. Kolonizace znamená proces osídlování nových nebo doposud málo zalidněných oblastí. Příklady afrických států:

- a) Francie – Alžírsko, Niger;
- b) Velká Británie – Egypt, Jižní Súdán;
- c) Německo – Namibie, Tanzanie;
- d) Španělsko – Západní Sahara, Rovnicková Guinea;
- e) Portugalsko – Angola, Mosambik;
- f) Itálie – Libye, Somálsko.

Strana 29

9. Mezi nejhustěji zalidněné oblasti Afriky patří například pobřeží Guinejského zálivu nebo jezera podél Velké příkopové propadliny. Jsou to oblasti krajiny tropického deštného lesa, kde je celoročně dostatečné množství srážek a slunečního záření. Panují zde velmi dobré podmínky pro zemědělství a rybolov. Naopak mezi nejméně zalidněné oblasti Afriky patří oblasti krajin

pouští a polopouští jako například Sahara, Sahel nebo Namib, kde jsou celoročně nejnižší úhrny srážek, a tak zde nejsou dobré podmínky pro zemědělství.

12. Mezi tři nejlidnatější státy Afriky patří Nigérie (přes 230 milionů obyvatel) s rozlohou přes 920 000 km², Etiopie (přes 130 milionů obyvatel) s rozlohou přes 1 100 000 km² a Egypt (přes 115 milionů obyvatel) s rozlohou přes 1 000 000 km².

Strana 30

1. ropa, zemní plyn – například Alžírsko, Libye; měď – například Zambie; zlato – například JAR, Keňa; diamanty – JAR, Zimbabwe. Ve státech Libye nebo Kongo tvoří samotná těžba surovin podstatnou část jejich příjmů.

2. *Fair trade* (česky „spravedlivý obchod“) je obchodní model, jehož základní myšlenkou a cílem je větší spravedlnost v mezinárodním obchodě s rozvojovým světem. Nabízí zejména férové obchodní podmínky, které pěstitele nevykořisťují, ale berou v potaz jeho možnosti a výrobní náklady.

3. Turisty například lákají starověké památky (Alžírsko, Egypt, Libye), filmové lokality (Maroko, Tunisko), divy světa (Egypt) nebo národní parky a safari (Tanzanie, JAR, Etiopie, Keňa, Botswana).

4. Například v oblasti pobřeží Guinejského zálivu nebo v okolí jezer jako například Viktoriino jezero nebo jezera Malawi. Dvě nejlidnatější africká města jsou Káhira (Egypt) a Kinshasa (Dem. rep. Kongo).

5. V Africe žije více než 1,4 miliardy obyvatel (k roku 2024) a obyvatel se stále zvyšuje. Je rozmístěno nerovnoměrné. Většinu obyvatelstva tvoří lidé negroidní rasy. V oblasti při severním pobřeží žijí lidé europoidní rasy, zejména Arabové vyznávající islám a mluvící arabsky. Ve střední a jižní Africe převládá europoidní obyvatelstvo vyznávající křesťanství. Mnoho afrických kmenů vyznává své místní přírodní náboženství. Úředním jazykem je v důsledku kolonizace mnoha afrických států je angličtina, francouzština nebo portugalština.

6. Afrika má ze všech světadílů nejméně rozvinuté hospodářství. Nejvyspělejší oblasti Afriky jsou severní Afrika a jižní Afrika. Těží se zde například ropa, zemní plyn, diamanty, zlato, platina či měď. Plantáže jsou zemědělská území, kde se intenzivně pěstuje jeden druh plodiny za účelem jejího prodeje (např. kávovník, kakaovník).

Strana 31

2. Západní Sahara, Tunisko, Senegal, Gambie, Guinea-Bissau, Burkina Faso, Sierra Leone, Libérie, Pobřeží slonoviny, Togo, Benin, Rovníková Guinea, Gabon, Lesotho, Svazijsko (Eswatini), Zimbabwe, Malawi, Burundi, Rwanda, Uganda, Eritrea, Džibutsko, Svatý Tomáš a Princův ostrov, Komory, Seychely, Mauricius.

3. Hranice mezi jednotlivými státy v Africe jsou z větší části dány dělením mezi koloniálními velmocemi v minulosti. Ilustrativní příklady takového typu státních hranic najdeme například mezi Egyptem a Libyí nebo Namibií a Botswanou. Jsou to umělé hranice, které často vznikly v souvislosti se zeměpisnou sítí (rovnoběžky a poledníky).

Strana 32

1. Západní Sahara – Al-Ajún; Maroko – Rabat; Tunisko – Tunis; Alžírsko – Alžír; Libye – Tripolis; Egypt – Káhira; Súdán – Chartúm. Oblasti těžby ropy a zemního plynu v severní Africe jsou soustředěny například v Alžírsku nebo Libyi.

2. Kartágo se nacházelo na území dnešního Tuniska. Vedlo války s Římskou říší, které se souhrnně nazývají punské války.

3. Alexandr Veliký žil ve 4. století př. n. l., byl vojevůdce a král tehdejší Makedonie, jejíž území rozšířil až do tehdejší Persie či Indie. Na území dnešního Egypta založil město Alexandrie.

5. a) Jsou zde významná naleziště ropy a zemního plynu. Pro Maroko, Tunisko a Egypt je důležitým zdrojem státních příjmů cestovní ruch.

b) Pro ekonomiku země je důležitý cestovní ruch, těžba nerostných surovin a zemědělství. Těží se zejména uhlí, ropa a zemní plyn. Ze zemědělských plodin se pěstuje zejména ovoce (pomeranče a datle), bavlna a cukrová třtina.

6. Například pyramidy a Velká sfinxa v Gíze (Egypt).

Strana 33

1. Mauritánie – Nuakšott; Mali – Bamako; Niger – Niamey; Nigérie – Abuja; Benin – Porto Novo; Togo – Lomé; Ghana – Akkra; Burkina Faso – Ouagadougou; Pobřeží slonoviny – Yamoussokro; Libérie – Monrovia; Sierra Leone – Freetown; Guinea – Konakry; Guinea-Bissau – Bissau; Gambie – Banjul; Senegal – Dakar.

4. Sahel.

Strana 34

1. a) Čad – N´Djamena; Kamerun – Yaoundé; Středoafrická republika – Bangui; Rovnická Guinea – Malabo; Gabon – Libreville; Kongo – Brazaville; Dem. rep. Kongo – Kinshasa; Angola – Luanda.

2. Například kávovník, kakaovník, kaučukovník, čajovník, podzemnice olejná atd. Plantáže jsou zemědělská území, kde se intenzivně pěstuje jeden druh plodiny za účelem jejího prodeje.

3. Slon africký, nosorožec bílý, gorila nížinná, levhart africký, lev pustinný, žirafa síťovaná apod.

4. *Krvavý diamant* se odkazuje na skutečnost, že po dlouhou dobu byly diamanty v Africe hnací silou ozbrojených konfliktů a občanských válek. Ozbrojené skupiny za ně nakupovali zbraně, kterými následně prováděli své násilné činy. Těžba diamantů v uvedených regionech se uskutečňuje v nehygienických podmínkách, kdy jsou těžbaři často náchylní k nemocem. Zároveň se mezi nimi vyskytuje velké množství nelegálních pracovníků, a to včetně dětí (tzv. dětská práce). Tito lidé vidí jen nepatrné výnosy ze své práce. Státy závislé na těžbě diamantů jsou obvykle hospodářsky vyspělé pouze v oblasti prvního hospodářského sektoru, a celková životní úroveň je v nich nízká.

5. Belgická vláda se k tamním obyvatelům chovala jako k otrokům, když jim přikazovali práci na plantážích či v dolech. Při nekázní byly uplatňovány fyzické i psychické tresty, které nezřídka končily smrtí. Obyvatelé měli omezená práva a přístup ke vzdělání. Byla zde vysoká diskriminace a rasismus.

6. Krajina tropického deštného lesa.

7. V regionu se ve velkém objemu těží diamanty.

Strana 35

1. a) Madagaskar – Antananarivo; Eritrea – Asmara; Džibutsko – Džibúti; Somálsko – Mogadišo; Etiopie – Addis Abeba; Jižní Súdán – Džuba; Keňa – Nairobi; Uganda – Kampala; Rwanda – Kigali; Burundi – Gitega; Tanzanie – Dodoma; Malawi – Lilongwe; Mosambik – Maputo; Zambie – Lusaka; Zimbabwe – Harare.

2. Mosambický průliv.

3. Například ostrovy Pemba, Mafia nebo Zanzibar a například souostroví Komory nebo Seychely.

6. Díky národním parkům, kde žije mnoho druhů velkých savců, je v zemi rozvinutý cestovní ruch. K Tanzanii patří i ostrov Zanzibar, kam turisty přivádějí zejména krásné pláže.

(RU)

2. Všechna uvedená koření nachází své uplatnění zejména v kuchyni. Hřebíček se hodí například při přípravě masa nebo v zubní medicíně, kdy jeho olej pomáhá od bolesti. Pepř je univerzální koření, ale také například napomáhá spalování tuků nebo podporuje srdeční činnost. Muškátový oříšek podporuje trávení, avšak ve větších dávkách je škodlivý. Skořice se používá typicky při pečení sladkých i slaných pokrmů, ale své využití najde také v kosmetice či aromaterapii.

3. Freddie Mercury.

Strana 36

1. a) Namibie – Windhoek; Botswana – Gaborone; Lesotho – Maseru; Svazijsko (Eswatini) – Mbabane; JAR – Pretoria, Kapské město a Bloemfontein.

c) Největší je poušť Kalahari, která zasahuje do Botswany, Namibie, JAR, Angoly, Zambie a Zimbabwe. Největším pohořím jsou Dračí hory, které se rozkládají na území JAR, Lesotha a Svazijska (Eswatini).

d) Oblasti těžby zlata a diamantů v regionu najdeme v JAR.

3. Hlavním zdrojem bohatství státu je těžba a zpracování nerostných surovin. Těží se zde především diamanty, zlato a uhlí. Stát patří mezi největší vývozce zlata na světě. Významným zdrojem příjmů země je i cestovní ruch a s tím spojené služby. Turisty lákají národní parky se stády divoče žijících zvířat, nejznámější je Krugerův národní park.

Strana 37

4. Mezi současné problémy Afriky můžeme například zařadit nedostatek pitné vody, ngramotnost, války a místní konflikty, nemoci a špatnou zdravotní péči nebo chudobu a hladomor.

Strana 39

1. a) O objevení kontinentu Amerika; b) Kryštof Kolumbus.

2. USA, Mexiko, Bahamy.

3. Rovník prochází Ekvádorem, Peru, Kolumbií a Brazílií. Obratník Kozoroha prochází Chile, Argentinou, Paraguayí a Brazílií.

Strana 40

4. Charles Darwin se při svých badatelských cestách na Galapágách v roce 1835 pobýval a pozoroval tamní flóru a zejména faunu – obří želvy, pěnkavy či leguány. Právě zde se inspiroval k formulování proslulé evoluční teorie o vývoji druhů. Galapágy poskytly Darwinovi přímé důkazy o tom, jak se organismy přizpůsobují různým podmínkám prostředí a jak z jednoho druhu může vzniknout více odlišných forem.

5. Severní Amerika – například Labrador, Aljaška nebo Baffinův ostrov.

Jižní Amerika – Galapágy, Falklandy nebo Ohňová země.

Severní Amerika má výrazně více ostrovů, souostroví a poloostrovů než Jižní Amerika.

6. Hudsonův záliv – Atlantský oceán; Aljašský záliv – Tichý oceán; záliv Fundy – Atlantský oceán; Mexický záliv – Atlantský oceán.

7. Sir Francis Drake byl anglický korzár, mořeplavec, politik a obchodník s otroky. Žil v 16. století.

Strana 41

10. Kordillery byly vyvrásněny na přelomu druhohor a třetihor. Andy je jejich místní označení v Jižní Americe a pravděpodobně pochází z kečuánštiny. Pohoří se rozkládá na území USA, Kanady, Mexika, Guatemaly, Salvadoru, Belize, Hondurasu, Nikaraguy, Kostariky, Panamy, Kolumbie, Venezuely, Ekvádoru, Peru, Bolívie, Chile a Argentiny. Kordillery se táhnou napříč všemi podnebnými pásy (polární, subpolární, mírný, subtropický, tropický suchý, tropický střídavě vlhký, tropický vlhký). Nejvyšší hora Kordiller je Denali (6194 m n. m.), zatímco nejvyšší hora And je Aconcagua (6962 m n. m.).

12. Podsouvání tichooceánské litosférické desky pod jiné, pevninské desky – například pod eurasijskou desku, severoamerickou desku nebo jihoamerickou desku.

14. Amazonská nížina – 5 000 000 km²; Česká republika – 78 871 km². Amazonská nížina je zhruba 63,4× větší než území České republiky.

15. Členitost pobřeží Severní Ameriky je výrazně větší, než je tomu u Jižní Ameriky. Mezi ostrovy Severní Ameriky patří například Kuba, Baffinův ostrov nebo Havajské souostroví. Mezi ostrovy Jižní Ameriky patří například Galapágy nebo Falklandy.

16. Pohoří Kordillery s vrcholem Aconcagua v Jižní Americe.

17. Například Arktická nížina při pobřeží Hudsonova zálivu nebo Pobřežní nížina a Atlantská nížina při pobřeží Mexického zálivu.

Strana 42

2. Průměrný průtok Amazonky je 219 000 m³/s, zatímco průměrný průtok Vltavy u Mělníka, kde se vlévá do Labe, je 151 m³/s.

3. Hořejší jezero, Huronské jezero, Erijské jezero, jezero Ontario.

5. Řeka Amazonka je dlouhá 7062 km. Druhá největší řeka na světě je Nil, jehož délka je 6650 km.

6. Amazonka ústí do Atlantského oceánu. Amazonka protéká státy: Brazílie, Peru, Kolumbie, Bolívie, Ekvádor, Venezuela, Surinam, Guyana, Francouzská Guyana.
7. Nejdelší řekou na světě je Amazonka, jejíž délka je 7062 km a protéká zejména Amazonskou nížinou v severní části Jižní Ameriky. Mezi významné severoamerické toky patří řeka Mississippi nebo řeka Rio Grande.
8. Největší skupina sladkovodních jezer na světě se nachází při hranicích mezi Kanadou a USA. Je to oblast tzv. Velkých jezer, kterých je celkem 5.

Strana 43

2. Severní Amerika – pohoří Kordillery umožňuje proudění vzduchu od severu na jih (a naopak). Přes Arktickou nížinu tak proniká studený vzduch hluboko do vnitrozemí (zimy jsou tedy v mírném pásu drsnější než v ČR). Pohoří zároveň brání proudění vlhkého vzduchu ze západu, a proto je vnitrozemí suché (tzv. srážkový stín).

Jižní Amerika – Podnebí samého jihu Jižní Ameriky podléhá vlivu studených vod oceánu a blízkosti Antarktidy. Vznikají zde studené větry, které se vzhledem k poloze pohoří And často projevují až v Amazonské nížině.

3. Studené mořské proudy způsobují, že je subtropický pás v Jižní Americe oproti severoamerickému chladnější.

Strana 44

1. V polárních pustinách Severní Ameriky žijí například lední medvědi, polární lišky, mroži nebo tuleni.

Strana 45

4. Nejmnohutnější strom na světě se nazývá sekvojovec obrovský. Mezi nejznámější sekvojovce obrovské patří Strom generála Shermana, který je považován za největší strom na světě podle objemu. Roste v Národním parku Sequoia ve státě Kalifornie, USA.

6. V Severní Americe a Jižní Americe se nacházejí přírodní krajiny: polární pustina, tundra, tajga, smíšený listnatý a jehličnatý les, step, poušť a polopoušť, monzunový les, tropický deštný les a savana.

7. Krajina tropického deštného lesa. Ohrožuje ji například deforestace neboli kácení lesů a jejich přeměna v plantáže.

Strana 46

1. Mezi prvními evropskými mořeplavci, kteří připluli k břehům Ameriky byli například Kryštof Kolumbus, John Cabot, Amerigo Vespucci nebo Hernán Cortés.

2. V minulosti spolu lidé komunikovali na dálku například pomocí telegrafu, telegramu, holubů, potrubní pošty či signalizačních vlajek na lodích. Dnes využíváme moderní technologie jako internet – emaily, videohovory, online komunikátory, aj –. nebo satelitní telefony, ale stále si také posíláme psaní či doporučené dopisy a balíky. Dnes už však i takové zásilky mohou doručovat např. moderní drony.

Strana 47

6. a) Surinam – nizozemština; Guyana – angličtina; Francouzská Guyana – francouzština.

b) Z důvodu evropské kolonizace v minulosti se v Kanadě dnes používají dva úřední jazyky, a to angličtina a francouzština.

7. Nejméně zalidněné oblasti Jižní Ameriky jsou například oblast Amazonské nížiny nebo oblast Patagonie. V prvním případě jde často o zaplavované oblasti tropického deštného lesa. Ve druhém případě jsou zde nepříznivé podmínky pro život jako například nízké teploty a velká nadmořská výška krajiny.

8. Původní obyvatelé Ameriky se nazývají indiáni a Inuité. V Latinské Americe evropští kolonizátoři rozvrátili vyspělé říše Aztéků, Mayů a Inků.

9. Severní Amerika - V Severní Americe žije více než 600 milionů obyvatel (k roku 2024). Původní obyvatelé Severní Ameriky byli indiáni a Inuité – mongoloidní rasa. V důsledku kolonizace tvoří velkou část populace potomci kolonizátorů europoidní rasy. V USA a Kanadě se mluví anglicky, respektive anglicky a francouzsky. Většina obyvatel vyznává protestantství.

Jižní Amerika – V Jižní Americe žije přes 440 milionů obyvatel (k roku 2024). V Jižní Americe se mluví převážně španělsky s výjimkou Brazílie, kde se hovoří portugalsky. Většina obyvatel Jižní Ameriky jsou křesťané – katolíci.

Rozložení obyvatelstva v obou světadílech je nerovnoměrné. Většina lidí žije ve městech. Kromě původních obyvatel a černochů dovezených z Afriky zde žijí i potomci přistěhovalců a vzájemní míšenci z mnoha zemí světa.

Strana 48

1. Mezi oblasti s těžbou ropy a zemního plynu v Severní Americe a Jižní Americe patří například oblasti Mexického zálivu, Kanady, Kolumbie, Venezuely nebo Ekvádoru.

2. Člověk těžbou surovin z přírodní krajiny vytváří krajinu kulturní (doly, lomy, haldy aj.). Krajina prochází negativní změnou a často i degradací. Je změněn reliéf, ráz krajiny, migrační trasy zvířat, výstavba infrastruktury apod.

Rekultivace je proces snahy o navrácení krajiny do původní přírodní podoby před nežádoucím zásahem člověka.

4. Národní parky jsou zřizovány zákonem. Jsou rozděleny na celkem 4 zóny, přičemž v každé z nich platí jiná práva a povinnosti pro návštěvníky. V NP by se měl člověk například chovat tiše, chodit pouze po vymezených trasách, nerušit zvířata apod. Do některých částí NP bývá obvykle vstup zcela zakázán. Stejně tak je obvykle zakázáno jakkoliv poškozovat přírodu, lovit či krmit zvířata nebo nechávat zde odpadky. Mezi NP České republiky patří NP Krkonoše, NP Šumava, NP Podyjí a NP České Švýcarsko.

5. USA a Kanada se řadí k nejrozvinutějším státům na světě. Je zde rozvinutý průmysl a služby. Většina ostatních států Severní Ameriky a Jižní Ameriky jsou rozvojové země, jejichž hospodářství závisí na zemědělství a těžbě nerostných surovin.

6. Mezi místa vyhledávaná turisty v Severní Americe a Jižní Americe patří například New York (Socha Svobody), Los Angeles (Hollywood), Rio de Janeiro (Socha Ježíše Krista) nebo obrazce na planině Nazca v Peru.

Strana 49

1. Severní polární kruh – Kanada, USA. Obratník Raka – USA, Mexiko, Bahamy.
2. Největší ostrov světa Grónsko náleží evropskému státu Dánsko.
3. Například řeka Mississippi náleží úmoří Atlantského oceánu. Například řeka Yukon náleží úmoří Tichého oceánu. Například řeka Mackenzie náleží úmoří Severního ledového oceánu.
4. Teplé oceánské proudy – Severní tichomořský proud, Aljašský proud, Severní rovníkový proud, Rovníkový protiproud, Karibský proud, Jižní rovníkový proud, Floridský proud, Antilský proud, Golfský proud;

Studené oceánské proudy – Kalifornský proud, Labradorský proud, Západogrónský proud.

Teploty v mírném podnebném pásu Severní Ameriky jsou obvykle nižší než v Evropě kvůli kombinaci faktorů, včetně vlivu oceánů, proudění vzduchu a rozložení horstev.

5. Region Střední Amerika.

Strana 50

1. United States of America.
4. Tropické cyklony neboli hurikány v oblasti Ameriky vznikají nad Atlantským oceánem mezi obratníkem Raka a rovníkem. Odtud dále postupují směrem k východnímu pobřeží středoamerických (Mexiko, Honduras, Guatemala) a severoamerických států (USA, Kanada). V postupu nad pevninu hurikánům nebrání žádné pohoří. Jejich trasy až již nad pevninou později upravují Kordillery a Appalačské pohoří.

Strana 51

6. Například ropa, zemní plyn, černé uhlí, měď, zlato, stříbro, zinek atd.
7. GDP znamená Gross Domestic Product a je to mezinárodní označení pro HDP neboli česky Hrubý domácí produkt. Používá se pro označení míry hospodářské vyspělosti státu. Hollywood a Silicon Valley se nacházejí ve státě Kalifornie, což je nejbohatší stát USA díky své silné ekonomice, která je poháněna technologickým průmyslem, zejména v Silicon Valley, zábavním průmyslem v Los Angeles a rozsáhlému zemědělství. Kromě toho má Kalifornie velký obchod s Evropou a významný turistický ruch.
10. USA mají rozsáhlý průmysl a dlouhodobě vysokou spotřebu energie, která je často získávána prostřednictvím spalování fosilních paliv, které znečišťují ovzduší. Vzhledem k rozloze USA je zde hojně využívána letecká, železniční, lodní a automobilová doprava, která rovněž produkuje vysoké množství emisí. Velké aglomerace měst často způsobují smog.
11. Do polárního podnebného pásu zasahuje pouze stát Aljaška, zbytek USA se rozkládá v mírném a subtropickém podnebném pásu. Stát Florida a Havajské ostrovy zasahují do tropického podnebného pásu. Jihovýchodní pobřeží USA každoročně postihují ničivé tropické cyklony – hurikány.
12. USA mají bohaté nerostné zdroje (ropa, zemní plyn a černé uhlí, železné a barevné kovy). Je zde dostatek kvalitní zemědělské půdy – nejúrodnější jsou prairie a pobřežní nížiny. Americký průmysl produkuje téměř třetinu průmyslové výroby světa – vyniká automobilový a elektrotechnický průmysl. Silniční doprava v USA patří mezi nejrozvinutější na světě. Významná

je letecká i železniční doprava. Nejvíce obyvatel pracuje ve službách. Zahraniční obchod USA je masivní, s největšími obchodními partnery zahrnujícími Evropskou unii a Čínu.

Strana 52

1. Strom javor cukrový.

3. Průměrná hustota zalidnění Kanady je 0,26 obyvatele na km² k roku 2024.

Strana 53

8. Kanada je nezávislou zemí, která však formálně uznává britskou hlavu státu i za svého panovníka. Generální guvernér Kanady je oficiálním zástupcem britského panovníka.

9. Půda vhodná pro zemědělství se nachází v oblasti préríí při hranicích s USA (oblast Winnipeg). Pěstuje se zde obilí, zejména pšenice. Živočišná výroba je založena téměř výhradně na farmářské velkovýrobě. Převažuje chov skotu.

10. Velké nerostné bohatství umožnilo rozvoj průmyslu, zejména strojírenského a dřevozpracujícího. Kanada je z poloviny porostlá lesy. V zemědělství je důležité pěstování pšenice. Dopravní síť je hustší jen na jihu země, kde jsou větší města a žije zde více obyvatel. K rozvoji cestovního ruchu přispívá nedotčená příroda.

(RU)

Mezi české hokejisty hrající NHL aktuálně patří například David Pastrňák, David Krejčí, Radko Gudas, Ondřej Dostál nebo Martin Nečas.

Obyvatelé Grónska se živí například mořským rybolovem, lovem savců (tuleni, mroži) a v jižnějších oblastech chovají sobi, pižmoně nebo ovce.

Strana 54

3. Ano, protože oblast je součástí tzv. Ohnivého kruhu. Dochází zde například k podsouvání tichooceánské desky pod severoamerickou.

6. Pojem banánová republika má negativní význam a bývá obvykle používán pro stát v tropickém podnebném pásu, jejichž ekonomika je postavená na vývozu jediného druhu zboží. Obvykle se jedná o zemědělský produkt (typicky banány).

7. Příjmy mnohých států světa jsou silně závislé na sektoru cestovního ruchu. Pokud stát každoročně navštěvuje velké množství turistů, kteří zde utratí své peníze, zvyšuje to příjmy do státního rozpočtu, které mohou být následně investovány například do výstavby silnic, škol, nemocnic, ale také právě do další infrastruktury cestovního ruchu (hotely, lázně, muzea aj.).

Strana 55

8. a) například Mexiko City, Leon nebo Cancún; b) například Lázaro Cárdenas nebo Manzanillo; c) například Citlaltépetl, Colima nebo Popocatepetl.

12. Region Střední Amerika tvoří pevninská část a ostrovní část (Karibik).

13. Nejvyspělejším státem regionu je Mexiko. V zemědělství je významná produkce kukuřice, fazolí a agáve, má rozvinutý průmysl. Velký význam pro hospodářství má těžba ropy a cestovní ruch.

Strana 56

1. Přímořské státy – Argentina, Chile, Peru, Ekvádor, Kolumbie, Venezuela, Surinam, Guyana, Francouzská Guyana, Brazílie, Uruguay; vnitrozemské státy – Bolívie, Paraguay.
2. a) Ekvádor, Peru, Kolumbie, Brazílie.
b) Pohoří Andy.
c) Amazonská nížina. Řeka Amazonka ústí do Atlantského oceánu, do jehož úmoří také náleží.
d) Řeka Paraná odvádí vodu do Atlantského oceánu a protéká Brazílií, Paraguayí a Argentinou. Řeka Orinoko odvádí vodu do Atlantského oceánu a protéká Kolumbií a Venezuelou.
e) V Chile panují opačná roční období, než která máme v České republice. Když je v ČR zima, v Chile je léto. Když je v ČR léto, v Chile je zima.
f) Například studený Peruánský proud, který způsobuje studené a suché podnebí, nebo teplý Brazílský proud, který způsobuje teplé a vlhké podnebí.
3. Poušť Atacama v Chile. Mezi významné faktory patří například zeměpisná poloha podél obratníku Kozoroha a působení studeného Peruánského oceánského proudu.

Strana 57

4. Vzhledem k velkým zásobám ropy, zemního plynu, bauxitu, železné rudy aj. jsou nejvýznamnějšími průmyslovými odvětvími petrochemický a hutní průmysl.
5. Evropský stát Francie, a proto se zde mluví francouzsky. Je to její závislé území. Stát Guyana v minulosti kolonizovala Velká Británie, a proto se zde dodnes mluví anglicky.

Strana 58

2. Rozloha Brazílie je 8 514 877 km², což je zhruba 108× rozloha České republiky.
3. Ano, povodí Amazonky je nejrozsáhlejším povodím na světě.
4. Brazílie byla v minulosti portugalskou kolonií. Mnoho Brazilců má v Portugalsku své rodinné kořeny a také se zde mluví portugalsky. Díky dohodám mezi Portugalskem a Brazílií mají Brazilci jednodušší přístup k povolením k pobytu a k získání občanství.
5. V Brazílii se těží například ropa, zemní plyn, zlato, železná ruda, hliník aj.
7. Slumy jsou rozsáhlé chudinské čtvrti kolem velkých měst. Ano, najdeme je také například v Indii nebo v Nigérii.
8. Pěstují se tropické plodiny, zejména kávovník a cukrová třtina. Významný je chov hovězího dobytka. Země má velké nerostné bohatství (ropa, zemní plyn, zlato, železná ruda aj.), které využívá rozvinutý průmysl. Vytěžená ropa se používá jako palivo či surovina pro výrobu plastů, maziv, asfaltu aj.

Strana 59

2. Většinu území pokrývají travnaté pampy, kde se pěstují obilniny a chová se hovězí dobytek nebo ovce.

3. Ve všech laplatských státech je silně rozvinuto zemědělství. Argentina a Uruguay patří k hospodářsky rozvinutějším zemím Jižní Ameriky, Paraguay naopak k chudším.

Strana 60

1. Je to studený Peruánský oceánský proud.

2. Západní část Jižní Ameriky (Peru, Chile aj.) má málo srážek, protože sem proudí suchý vzduch ochlazený studeným Peruánským proudem (vznikají mlhy a nikoliv déšť) a srážkám z východu brání i vysoké pohoří Andy. I proto zde najdeme nejsušší poušť světa Atacama.

3. a) Mestici jsou populace v Latinské Americe, která vznikla smíšením evropských kolonizátorů (především Španělů a Portugalců) a původních amerických obyvatel.

4. Kordillery jsou dlouhé 15 500 km. Pohoří Himálaj je dlouhé 2 400 km. Kordillery jsou o 13 100 km delší.

Strana 61

5. V Peru se pěstují například cukrová třtina a kávovník a chová se například lama alpaka.

7. Na severu země v podhůří And leží nejsušší poušť světa Atacama. Ve středu státu je nížina, využívaná jako zemědělská krajina s vinicemi. Na jihu se rozkládá krajina chladných plání a vysokých hor zvaná Patagonie. Pro zemědělství a trvalé osídlení je nejvhodnější střed státu.

8. Díky svému specifickému tvaru státního území, obrovské délce pobřeží a přístupu k bohatým mořským zdrojům. Studený Peruánský proud přispívá k rozvoji populací planktonu, makrel, lososů nebo sardelí.

Strana 63

1. Poušť Gobi se rozkládá na území Mongolska a Číny. Divocí velbloudi zde žijí díky záchrannému programu.

2. Nomádi dodnes žijí v oblasti tak jako před tisíciletím – táhnou se svými stády stepí a bydlí v jurtách, jsou to jejich obydlí. Jsou to ideální obytné stany, které jsou v létě chladné a v zimě teplé.

(RU)

1. Povodí řek Eufkrat a Tigris.

2. Klínové písmo.

Strana 64

4. Ostrov Kalimantan patří státu Indonésie, Malajsie a Brunej. Na Arabském poloostrově se rozkládají státy Saúdská Arábie, Jemen, Omán, Spojené arabské emiráty, Bahrajn, Kuvajt a Katar.

Strana 65

7. Tibetská náhorní plošina se nachází na území Číny.

9. Eurasijská litosférická deska a indická litosférická deska.

10. Nejnižší místo na Zemi je hladina Mrtvého moře, 400 metrů pod úrovní hladiny světového oceánu. Nejvyšší místo na Zemi je Mt. Everest s nadmořskou výškou 8850 m n. m. Výškový rozdíl mezi oběma místy je 9 250 výškových metrů.

12. Asie sousedí s Evropou, Severní Amerikou, Afrikou a Austrálií a Oceánií. Asii protínají severní polární kruh, obratník Raka, rovník a také poledník 180° zeměpisné délky.

13. Asie má velmi členité pobřeží. Do okolních oceánů vybíhá velké množství ostrovů a poloostrovů. Ostrovy a poloostrovy tvoří přibližně jednu čtvrtinu rozlohy Asie. Mezi nejvyšší asijská pohoří patří například Himálaj, Karákoram, Hindúkuš, Pamír, Ťan-Šan, Elborz aj.

14. Na východním a jihovýchodním okraji Asie se na styku litosférických desek s oceánskou kůrou vytvořil systém ostrovů a hlubokomořských příkopů. Častá jsou zde zemětřesení i sopečná činnost. Je to oblast tzv. ohnivého kruhu.

Strana 66

1. Monzuny jsou pravidelné větry, které v Asii v létě vanou od oceánu nad pevninu, zatímco v zimě vanou opačným směrem. V létě přináší oblastem velké množství srážek vlivem rychlejšího ohřevu pevniny oproti oceánu. Aby se vyrovnal tlak ze vzniklé tlakové níže, proudí sem vlhký oceánský vzduch. V zimě monzuny naopak přenášejí suchý vzduch z pevniny nad oceán.

2. Mezi oblastmi s nejvyššími srážkami patří například ostrovy Kalimantan či Nová Guinea, dále například Filipínské souostroví nebo oblast Bengálského zálivu.

Mezi oblastmi s nejnižšími srážkami patří například Arabský poloostrov, oblast Kaspického moře nebo oblasti Sibiře při pobřeží Severního ledového oceánu.

3. Nejnižší teplota vzduchu -68 °C byla naměřena v ruském Ojmjakonu na Sibiři. Nejvyšší teplota vzduchu +54 °C byla naměřena v izraelském kibucu Tirat Cvi.

Strana 67

5. Tygra ussurijského nejvíce ohrožuje například ztráta přirozeného prostředí, kdy jsou káceny velké plochy tajgy. S tím souvisí i úbytek jeho přirozené potravy. V neposlední řadě jej ohrožuje pytláctví. Na jeho záchranu tedy můžeme bojovat aktivně například tím, že zvětšíme jeho chráněná území, přestaneme s kácením tajgy, obnovíme jeho přirozenou kořist a aktivně budeme bojovat proti pytláctví například posílením hlídek nebo přísnějšími tresty.

Strana 68

7. Například platí zákaz lovu pand, jsou realizovány programy na obnovu bambusových lesů, jsou zřízeny desítky přírodních rezervací nebo je úspěšně realizován odchov v zajetí. Záchrana pandy velké ze strany čínské vlády spočívala mj. v tom, že se z ní stal národní symbol a také, že podle mezinárodních smluv platí, že všechny pandy velké patří Číně. Do zoologických zahrad jiných států jsou pouze zapůjčovány.

Strana 69

10. a) Řeky Eufrat a Tigris náleží do úmoří Indického oceánu.

b) Řeky Volha a Žajk ústí do Kaspického moře. Kaspické moře je de facto jezero, protože voda z něj dále neodtéká do žádného z oceánů. Je to tedy bezodtoká oblast a současně největší jezero světa.

c) Tři asijské řeky s největší rozlohou povodí jsou Jang-c'-ťiang, Žlutá řeka (Chuang-che) a Mekong. Všechny náleží do úmoří Tichého oceánu.

11. Největší část Asie leží v mírném podnebném pásu.

Monzuny jsou pravidelné větry, které vanou v létě z oceánu nad pevninu a přináší vlhký vzduch, zatímco v létě vanou od pevniny nad oceán a přináší suchý vzduch.

Podél pobřeží východní, jihovýchodní a jižní Asie se v letním období mohou vyskytovat tropické cyklony, které se při pobřeží Tichého oceánu označují jako tajfun.

12. Například tundra, kde rostou mechorosty a lišejníky a žije zde liška polární, sob polární nebo sovice sněžná.

13. Asijské řeky patří k úmoří Atlantského, Indického, Tichého a Severního ledového oceánu.

Strana 70

3. ČR mezi státy s vysokým podílem věřících lidí nepatří.

4. Nejlidnatější aglomerací z výčtu je Tokio.

Strana 71

2. S výjimkou Afriky je zpravidla v zemích Asie zaměstnáno více procent obyvatel. Největší rozdíly jsou mezi asijskými státy a angloamerickými státy a většinou evropských států, kde v zemědělství pracuje obvykle méně než 5 % obyvatel.

4. Bavlník je technická plodina, která se předně využívá v rámci textilního průmyslu k výrobě textilu (oblečení, ručníky, ložní prádlo apod.), zatímco palma olejná je olejnina, která je však také silně zastoupena v průmyslovém zpracování. Z ní vylisovaný olej se využívá v potravinářství (pochutiny, margaríny), v kosmetice nebo v rámci biopaliv.

5. Zemědělské plodiny se hojně pěstují například v oblasti poloostrovů Přední Indie a Zadní Indie nebo v oblasti Velké čínské nížiny. Hospodářská zvířata se hojně chovají například v oblasti Arabského poloostrova, Mongolska nebo centrální Číny.

6. Ropa a zemní plyn se těží například v Obiském nebo Perském zálivu. Černé uhlí se těží například v oblasti Číny, Indie a Ruska.

Strana 72

11. Rýže se pěstuje převážně v monzunové oblasti (v Číně, Indii a Indonésii), protože potřebuje velké množství vláhy.

12. Mezi hospodářsky nejvyspělejší státy Asie patří například Čína, Indie, Singapur, Japonsko nebo Jižní Korea.

13. Mezi nejdůležitější průmyslová odvětví v Asii patří například těžební průmysl, elektrotechnický průmysl, potravinářský průmysl, chemický průmysl, energetický průmysl aj.

Strana 73

1. Rusko.
2. a) Jihozápadní Asie.
b) V Číně, která leží ve východní Asii.
c) V Indii, která leží v jižní Asii.
d) V jihozápadní Asii.

Strana 74

1. Turecko, Izrael, Kypr, Libanon, Jordánsko, Sýrie, Irák, Írán, Saúdská Arábie, Jemen, Omán, Kuvajt, Bahrajn, Katar, Spojené arabské emiráty.
2. Mezi státy Perského zálivu patří Írán, Irák, Kuvajt, Bahrajn, Katar, Spojené arabské emiráty, Omán a Saúdská Arábie. Jejich bohatství pramení z těžby a zpracování ropy a zemního plynu.
3. Jihozápadní Asie se rozkládá na anatolské, arabské, somálské a eurasijské litosférické desce.
5. Česká aplikace DROZD umožňuje účinně poskytovat aktuální upozornění k cestám a pobytu v zahraničí.

Strana 75

7. Synagoga. Mezi židovské zvyky patří například dodržování šabatu, sváteční dny (např. Pesach) nebo obřízka chlapců.

Strana 76

2. Nejvyšší vrchol pohoří Kavkaz je hora Elbrus s nadmořskou výškou 5642 m n. m. Nachází se při ruských hranicích s Gruzíí (oblast mezi Černým a Kaspickým mořem).
3. Kaspické moře – největší jezero světa, oblast s hojnými nalezišti ropy a zemního plynu, žijí zde jeseteři (kaviár).
4. Gruzie.
5. Arméni.
6. Na území Ruska žijí například Tataři, Čečenci, Baškirové, Burjati, Arméni, Gruzínci, Azerové, Jakuti aj.
7. Ázerbájdžán.

Strana 77

1. Afghánistán – Kábul; Kazachstán – Astana; Uzbekistán – Taškent; Tádžikistán – Dušanbe; Kyrgyzstán – Biškek; Turkmenistán – Ašchabad.
4. Sovětský svaz zanikl v roce 1991. Mezi nástupnické státy po jeho rozpadu patří například Estonsko, Lotyšsko, Litva, Bělorusko, Ukrajina, Gruzie, Rusko, státy střední Asie.

8. Státy regionu leží na východ od Kaspického moře. Všechny jsou vnitrozemské. Většinu území střední Asie tvoří rozsáhlé nížiny a náhorní plošiny, na východě a jihu se rozkládají vysoká pohoří. Velkou část území tvoří pouště a polopouště.

Strana 78

1. Pákistán – Islámábád; Indie – Nové Dillí; Nepál – Káthmándú; Šrí Lanka – Šrí Kotte; Bangladéš – Dháka; Bhútán – Thimphu.

2. Šrí Lanka.

3. Výstup na vrchol K2 je velmi nebezpečný kvůli kombinaci technicky náročných úseků, extrémního počasí, extrémně vysoké nadmořské výšky, a dalších nebezpečí jako jsou laviny a omezené možnosti záchrany. Výsledkem je vysoká úmrtnost a reputace K2 jako „*Savage Mountain*“.

4. Region má ze všech nejvyšší hustota zalidnění.

Strana 79

9. Nové Dillí, Karáčí a Bombaj.

11. Himálaj – Mt. Everest; Karákoram – K2.

12. Region je velmi hustě osídlen, a to zejména v oblasti Indoganžské nížiny. Mezi nejlidnatější aglomerace regionu patří například Nové Dillí, Karáčí, Bombaj nebo Dháka.

(RU)

Mauzoleum je hrobka nebo náhrobní stavba.

Strana 80

2. Oblast je součástí tzv. Ohnivého kruhu. Leží v části Země, kde se střetává velké množství litosférických desek (např. filipínská, sundská, tichomořská, molucká aj.), což má za následek právě častá zemětřesení a sopečnou činnost. Často se oceánská deska podsouvá pod pevninskou desku.

3. Vyskytuje se zde velmi úrodná půda s vysokým obsahem humusu.

Strana 81

6. Kalimantan (Borneo).

9. Myanmar, Vietnam, Laos, Kambodža, Thajsko, Malajsie a Singapur.

10. Vietnam a Laos.

11. Thajsko.

Strana 82

1. Mongolsko – Ulánbátar; Čína – Peking; KLDK – Pchjongjang; Jižní Korea – Soul; Japonsko – Tokio.

3. *Asijští tygři*, někdy také nazývaní jako *asijští draci*, jsou skupina nově industrializovaných asijských zemí s rychlým hospodářským růstem. Patří mezi ně například Jižní Korea, Tchaj-wan nebo Singapur. Významně ovlivnily další státy jako například Malajsii, Indonésii nebo Thajsko.

6. Zachovalé kosterní pozůstatky dinosaurů se na poušti Gobi zachovaly například díky místnímu suchému klimatu, geologickému podloží tvořenému prachem, písky a jíly (sedimenty poskytly ochranu před samotným rozkladem i predátory) a také protože se jedná o poměrně stabilní geologickou oblast, kde nedošlo k výrazné vodní erozi, a tak se kosti mohly zachovat v celku.

Strana 83

10. Rychlovlak v Japonsku. Dosahuje rychlosti přes 300 km/h.

(RU)

1. O 5,3 roku.

2. bonsaj – malé tvarované stromky či keře; harakiri – rituální, často asistovaná, sebevražda; origami – umění skládání rozličných motivů z papíru; judo – sport; kamikadze – letecký sebevražedný útočník za 2. světové války; samuraj – japonští válečníci, kteří sloužili svému pánovi nebo císaři; saké – alkoholický nápoj ze speciálních druhů rýže.

Strana 84

13. Východní Asie je hospodářsky nejvyspělejší asijský region. Nacházejí se zde jedny z nejprůmyslovějších zemí světa jako je Čína, Japonsko nebo Jižní Korea. Výjimku tvoří Mongolsko a KLDK, které naopak patří k nejchudším státům celé Asie a jsou orientovány zejména na první hospodářský sektor. V první trojici států dlouhodobě převažovala zemědělská výroba, avšak po druhé světové válce došlo k rychlé industrializaci, orientaci na exportní průmysl a na zaměstnanost ve třetím hospodářském sektoru. Odtud plyne označení *asijských tygřů*.

15. Východní Asie je hospodářsky nejvyspělejší asijský region. Oblast patří mezi nejvíce zalidněná místa na světě. Hustota zalidnění je zde asi 130 obyvatel/km², což je přibližně trojnásobná průměrná hustota zalidnění na světě. Nej hustěji je zalidněna východní část regionu, naopak západ regionu je zalidněn řídce. Nacházejí se tu velmi lidnaté státy – Čína a Japonsko.

16. Japonské ostrovy leží na rozhraní několika litosférických desek. Na území státu se tak nacházejí aktivní sopky a jsou zde častá zemětřesení, která mohou vyvolat vlnu tsunami. Ostrovy mají hornatý charakter, jsou porostlé lesy. Je zde nedostatek orné půdy. Významným zdrojem potravy je mořský rybolov.

Japonské hospodářství je velmi vyspělé, využívá nejmodernější technologie, včetně robotů. Jedním ze symbolů Japonska jsou moderní rychlovlaky. Většina obyvatel pracuje ve službách a v průmyslu. Nejdůležitějšími průmyslovými obory jsou: strojírenství (např. výroba automobilů), hutnictví, dále pak chemický a elektrotechnický průmysl.

Strana 85

1. Například vynález papíru, kompasu nebo střelného prachu,

2. Čína sousedí s Ruskem, Mongolskem, Nepálem, Kazachstánem, Kyrgyzstánem, Tádžikistánem, Afghánistánem, Pákistánem, Indií, Bhútánem, Myanmar, Laos, Vietnamem a KLDK.

3. Například Žluté moře, Východočínské moře nebo Jihočínské moře.

Strana 87

2. Ohnivý kruh je oblast s velmi vysokým počtem zemětřesení a sopek. Je to seismicky i vulkanicky nejaktivnější oblast světa. Děje se tak v důsledku tektonické činnosti.

4. USA a Kanada.

5. a) 9288 km.

b) Například města Moskva a Vladivostok.

c) Necelých 6 dnů. (Cestovní kanceláře uvádějí například 14, 16 nebo 22 dní.)

d) Například Moskva, Perm, Omsk, Irkutsk, Vladivostok aj.

7. Například ropa, zemní plyn, černé uhlí, zlato aj. Lepšímu využití nerostného bohatství k rozvoji regionu brání špatné přírodní podmínky a špatná dopravní dostupnost (husté lesy, bažiny, permafrost, nízké teploty).

Strana 89

1. Protože Austrálie se nachází na jižní, a tedy opačné, polokouli. Ano, Australané nás takto také mohou označit.

2. Austrálie má téměř stejnou rozlohu jako Spojené státy americké a podobný tvar, ale její vnitrozemí tvoří nedostupná pustina. Australané si nedovedou představit, že srdce naší země tvoří nekonečné lány pšenice a vysoké žluté kukuřice. Jejich vnitrozemí je vůči lidem tak nehostinné, že je tu letecká lékařská služba neustále v pohotovosti.

3. Ostatní Australané se k nim chovají podobně, jako se Američané chovají ke svému domorodému obyvatelstvu. Půda, kterou jim vyhradili k obývání, je buď bezcenná písečná poušť nebo drsná kamenitá krajina porostlá křovisky. Jediné přijatelné oblasti, které se stále ještě považují za jejich půdu, současně slouží jako přírodní rezervace, a tak se o ně musí dělit s turisty.

Autorka jejich úděl přirovnává k indiánským kmenům v Americe.

4. Není to etické. Evropští kolonizátoři se k původním obyvatelům Ameriky či Austrálie chovali nepřátelsky.

1. Leží na jižní a východní polokouli. Prochází jí obratník Kozoroha. Omývá ji na západě Indický oceán a na východě Tichý oceán.

2. Souhvězdí Jižní kříž, které je vyobrazeno na státní vlajce Austrálie proto, že je viditelné pouze z jižní polokoule Země. A právě pouze na jižní polokouli se Austrálie nachází. Vlajka tak odkazuje na geografickou polohu státu na Zemi.

3. Státy s větší rozlohou v pořadí od největšího jsou Rusko, Kanada, USA, Čína a Brazílie.

Strana 90

5. Ostrov Tasmánie leží na jih od Austrálie a je od ní oddělen Bassovým průlivem.

Strana 91

8. Bezodtoká oblast je region, ze kterého voda neodtéká do žádného moře nebo oceánu.

Strana 92

11. Korálové útesy v současnosti ohrožuje zejména klimatická změna – bělení korálů, okyselení oceánu a člověk – nadměrný rybolov, turismus, chemické znečištění. Pomoci lze snížením emisí CO₂, omezením výroby a spotřeby plastů, lepší ochranou přírody, podporou udržitelných produktů z moře nebo zodpovědným turismem.

13. Vlivem pohybu litosférických desek se světadíl po velmi dlouhou dobu ocitl v izolaci, a nebyla tak možná migrace druhů.

14. Austrálii omývá Tichý oceán a Indický oceán. Její pobřeží není příliš členité, největším ostrovem je Tasmánie. Povrch Austrálie se vyznačuje poměrně malými výškovými rozdíly, je převážně rovinatý. Přibližně třetinu povrchu Austrálie tvoří Západoaustralská plošina.

Podél severovýchodního pobřeží se táhne Velké předělové pohoří, na které navazují Australské Alpy s nejvyšším vrcholem Austrálie Mt. Kosciuszko [mont koščuško] (2 228 m n. m.). Většina území Austrálie patří do bezodtoké oblasti. Nejvodnatější řekou je Murray.

15. V Austrálii najdeme vzhledem k nízkým úhrnům srážek převážně pouště a polopouště. Dále zde najdeme savany a tropické deštné lesy.

16. Například ježura australská, pes dingo, emu hnědý, klokan rudý, krokodýl mořský, koala medvídkovitý, ptakopysk podivný aj.

(RU)

Například lemur kata, bodlín bezocasý, maki trpasličí nebo chameleon obrovský.

Strana 93

1. Například Kanada, Egypt, JAR, Keňa nebo Indie.

3. Protože byla v minulosti kolonizována právě Brity.

4. Nízká hustota osídlení je dána nepříznivými podmínkami pro život. Například velkou část zaujímá krajina pouští a polopouští, kde je jen málo srážek a zdrojů pitné vody. Naopak nejhustěji osídlená území jsou velkoměsta při jihozápadním nebo jihovýchodním pobřeží jako Perth, Sydney nebo Brisbane.

5. Zlaté pobřeží.

Strana 94

6. V důsledku britské kolonizace jejich počet prudce klesl. Způsobily to jednak nové nemoci, které do Austrálie kolonizátoři zavlekli (spalničky, neštovice aj.), jednak skutečnost, že je Britové masově zabíjeli. Obrat nastal až po 2. světové válce (1945), kdy byli Australci zrovnoprávněni s bělošským obyvatelstvem.

7. V suchých oblastech Austrálie se rozkládají rozlehlé dobytkařské farmy. Farmáři chovají převážně ovce.

8. V Austrálii se těží například ropa, zemní plyn, železná ruda, zlato, uran, hliník, zinek, titan nebo lithium. Nejrozšířenější je při západním a východním pobřeží a také v oblasti Carpentarského zálivu na severu země.

11. Původními obyvateli Austrálie byli Austrálci. Austrálci přišli do Austrálie asi před 60 000 lety z ostrovů jihovýchodní Asie. Až do příchodu Evropanů se Austrálci živil jako lovci a sběrači a žili v těsném souznění s přírodou. V důsledku britské kolonizace jejich počet prudce klesl. Způsobily to jednak nové nemoci, které do Austrálie kolonizátoři zavlekli (spalničky, neštovice aj.), jednak skutečnost, že je Britové masově zabíjeli. Obrat nastal až po 2. světové válce (1945), kdy byli Austrálci zrovnoprávněni s bělošským obyvatelstvem. Austrálci přesto i dnes bohužel žijí takřka na okraji australské společnosti.

12. Hlavní město Austrálie je Canberra, největším městem je Sydney.

13. Austrálii významně ovlivnilo její přírodní bohatství v podobě rozsáhlých ložisek nerostných surovin, zejména uhlí, železné rudy, zlata a dalších kovů, které jsou klíčové pro export a průmysl.

14. V návaznosti na rozsáhlý objem těžby nerostných surovin a hojný chov ovcí je v Austrálii hojně rozvinut například těžební průmysl, hutní průmysl nebo potravinářský průmysl.

Strana 95

2. Britský mořeplavec James Cook, po kterém je pojmenována například nejvyšší hora Jižního ostrova Mt. Cook. Je po něm pojmenován také průliv mezi Severním a Jižním ostrovem.

3. Mezinárodní datová hranice je mezinárodní dohodou stanovená hranice, při jejímž překročení se mění datum. Je odvozena z poledníku na 180° zeměpisné délky.

Strana 96

6. Prudké řeky na Novém Zélandu využívají zejména při sportech jako je rafting nebo jízda na kánoi.

10. Mariánský příkop je nejhlubší místo na Zemi.

(RU)

"*All Blacks*" se do češtiny překládá jako "*All Blacks*". Jedná se o přezdívku novozélandského národního ragbyového týmu, která se v češtině běžně používá bez překladu. Můžete se setkat i s českým ekvivalentem "*Všechno černé*", ale "*All Blacks*" je mnohem častější a zažitéjší. Mezi další sporty patří například bungee jumping, zorbing nebo skydiving. První dva vznikly také na Novém Zélandu.